

DOI: 10.31648/sp.11113

Katarzyna Karolina Borkowska-Sęk

Prokuratura Rejonowa Warszawa-Śródmieście w Warszawie

ORCID: 0000-0002-4529-5805

katarzyna.karolina.borkowska@gmail.com

Glosa aprobująca do wyroku Sądu Najwyższego z 3 października 2019 r., sygn. akt III KK 167/18*

Teza: Znamię „pod wpływem przebiegu porodu” powinno być przyjmowane dość ostrożnie, po dogłębnej analizie przez organ procesowy zgromadzonego materiału dowodowego, a także po wnikliwej diagnozie biegłych. Jego odrzucenie także wymaga podobnej staranności oceny, w której bezsporne jest, iż matka zabiła dziecko w okresie porodu.

Przeżycie związane z przebiegiem porodu, jako okoliczność prowadząca do uprzywilejowanej kwalifikacji zabójstwa dziecka z art. 149 k.k., wymaga stwierdzenia specyficznego, odbiegającego od normy, przebiegu porodu lub specyficznej lub odbiegającej od normy wrażliwości kobiety na przebieg porodu.

Wstęp

Przedmiotem glosy jest wyrok Sądu Najwyższego z 3 października 2019 r., sygn. akt III KK 167/18. Glosa ma charakter aprobujący. W pierwszej części pracy przedstawiono stan faktyczny sprawy i stanowisko sądów I i II instancji oraz Sądu Najwyższego, w drugiej części pracy dokonano analizy stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego w orzeczeniu stanowiącym przedmiot glosy, zaś trzecią część poświęcono treści przepisu art. 149 Kodeksu karnego¹ oraz ocenie wyroku wydanego przez Sąd Najwyższy.

* Wyrok SN z 3 października 2019 r., sygn. akt III KK 167/18, Lex nr 3560490.

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 17 z późn. zm.), dalej jako k.k.

Stanowisko sądu I i II instancji oraz Sądu Najwyższego

Wyrokiem z 8 sierpnia 2017 r., wydanym w sprawie o sygn. akt IV K 31/14², Sąd Okręgowy w Lublinie uznał M.B. za winną tego, że w 19 sierpnia 2013 r. w miejscowości Ś., działając w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia urodzonej w dniu 19 sierpnia 2013 r. żywej córki, bezpośrednio po urodzeniu, umieściła ją w misce wypełnionej wodą, a następnie przytrzymała ręką za główkę, co doprowadziło do zgonu noworodka na skutek utonięcia, tj. czynu z art. 148 § 1 k.k., i za to na mocy art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 60 § 2 i § 6 pkt 2 k.k. wymierzył jej karę 2 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności. Wyrok został zaskarżony przez prokuratora i przez obrońcę oskarżonej.

Wyrokiem z 2 listopada 2017 r., wydanym w sprawie o sygn. akt II AKa 217/17 Sąd Apelacyjny w Lublinie³ zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że z podstawy wymiaru kary pozbawienia wolności wyeliminował przepis art. 60 § 2 i § 6 pkt 2 k.k. i wymierzoną oskarżonej karę podwyższył do 8 lat, zwolnił oskarżoną od opłaty za obie instancje; w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od wyroku sądu II instancji wniósł obrońca skazanej. Zarzuty kasacji dotyczyły naruszenia prawa procesowego i błędnej ocenie stanu faktycznego poprzez zaniechanie powołania przez sąd biegłego położnika w kierunku ustalenia i oceny okoliczności medycznych, jakie ujawniły się w trakcie porodu w celu oceny ich wpływu na ewentualne zmiany w psychice rodzącej.

Sąd Najwyższy uznał kasację za zasadną, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę sądowi apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wskazał na to, że stan faktyczny sprawy jest bezsporny i sprowadza się do tego, iż oskarżona utopiła swoją córkę bezpośrednio po jej urodzeniu. Wynika to z wyjaśnień oskarżonej potwierdzonych opinią z zakresu medycyny sądowej. Sporne w sprawie pozostawało to, czy jej czyn należy kwalifikować jako zabójstwo w typie podstawowym (jak uczyniły to sądy I i II instancji), czy też jako dzieciobójstwo. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że do zakwalifikowania czynu jako dzieciobójstwa konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, tj. popełnienia czynu w okresie porodu i pod wpływem jego przebiegu. Wpływ porodu ma pierwszorzędne znaczenie dla kwalifikacji prawnej czynu. Jeżeli zamach matki na dziecko nastąpił w okresie porodu, konieczne jest ustalenie mechanizmów natury psychologicznej odpowiedzialnych za zachowanie matki-sprawcy, co jest czynione w oparciu o wnikliwą diagnozę biegłych. Wymaga to ustalenia samego procesu przebiegu porodu, jak i ówczesnego stanu psychicznego kobiety powstałego w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu. Pozwoli to na dalszą weryfikację, czy poród w rzeczywistości miał charakter

² Wyrok SO w Lublinie z 8 sierpnia 2017 r., sygn. akt IV K 31/14, niepublikowany.

³ Wyrok SA w Lublinie z 2 listopada 2017 r., sygn. akt II AKa 217/17, Lex nr 3560488.

tak kryminogeny, aby to pod jego wpływem matka uśmierciła narodzone przez siebie dziecko. Ustalenie w konkretnym przypadku wpływu przebiegu porodu na zamiar zabicia noworodka należy do wiadomości specjalnych. Tym samym obligatoryjne jest zasięgnięcie opinii biegłych. W przedmiocie poczytalności podejrzanego opinię powinni wydać dwaj biegli lekarze psychiatrzy, do opiniowania może zostać przybrany biegły psycholog. W zakresie zaś samej fizjologii i patologii porodu najbardziej kompetentnymi biegłymi są biegli ginekologowie-położnicy. W przypadku gdy biegli psychiatrzy i biegły psycholog nie wypowiedzą się w zakresie przebiegu porodu od strony położniczej, zasadne jest powołanie do opiniowania biegłego ginekologa albo położnika, który oceniłby sam przebieg i skutki porodu. Czym innym jest bowiem sama poczytalność *tempore criminis*, a czym innym popełnienie czynu pod wpływem przebiegu porodu. Powołanie biegłego z zakresu ginekologii (położnictwa) może nastąpić albo w trybie art. 202 § 2 Kodeksu postępowania karnego (dalej jako k.p.k.) na wniosek biegłych psychiatrów albo w oparciu o przepis art. 193 § 1 k.p.k. – jako że przebieg porodu jest okolicznością, której stwierdzenie wymaga wiadomości specjalnych. Poród może bowiem wywołać zakłócenia w psychice sprawczyni – inne niż w rozumieniu art. 31 k.k., które wpływają na jej czyn. Niepoczytalność stanowi zagadnienie odrębne i niezależne od „wpływu przebiegu porodu”, stanowiącego znamię przestępstwa dzieciobójstwa.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy w II instancji Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 10 czerwca 2021 r., sygn. akt II AKa 308/19⁴ zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie w ten sposób, że w granicach zarzucanego w akcie oskarżenia czynu uznał oskarżoną za winną tego, iż „w dniu 19 sierpnia 2013 roku w miejscowości Ś. woj. (...), jako biologiczna matka urodzonej w dniu (...) żywej córki, będąc w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu, bezpośrednio po urodzeniu dziecka dokonała jego zabójstwa w ten sposób, że umieściła je w misce wypełnionej wodą, a następnie przytrzymała ręką główkę pod wodą, co doprowadziło do zgonu noworodka, na skutek utonięcia, tj. czynu z art. 149 k.k. i za to, przyjmując za podstawę art. 149 k.k., wymierzył jej karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności”. Powyższe orzeczenie zostało wydane po zasięgnięciu na etapie postępowania apelacyjnego opinii biegłych z zakresu medycyny sądowej, z zakresu ginekologii i położnictwa, z zakresu psychiatrii oraz z zakresu psychologii klinicznej.

Ocena stanowiska Sądu Najwyższego

Przepis art. 149 k.k. stanowi, że matka, która zabija dziecko w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu, podlega karze pozbawienia wolności od

⁴ Wyrok SA w Lublinie z 10 czerwca 2021 r., sygn. akt II AKa 308/19, Lex nr 3433319.

3 miesięcy do lat 5. Występek dzieciobójstwa to przestępstwo indywidualne niewłaściwe⁵, ponieważ jego podmiotem może być tylko matka w stosunku do noworodka⁶. Od strony podmiotowej jest to przestępstwo umyślne, przy czym możliwe jest jego popełnienie zarówno z zamiarem bezpośrednim, jak też ewentualnym⁷. Przedmiotem przestępstwa jest pozostające przy życiu nowo narodzone dziecko⁸. Dodatkowo czyn musi nastąpić w okresie porodu i pod wpływem jego przebiegu⁹, a przesłanki te muszą zostać zrealizowane kumulatywnie¹⁰. Znamię „w okresie porodu” należy rozumieć jako czas samego porodu oraz okres już po jego upływie, ale gdy przebyty poród w dalszym ciągu oddziałuje na matkę¹¹, przyjmuje się, że jest to czas do kilkudziesięciu godzin po porodzie¹². Znamię „pod wpływem przebiegu porodu” należy interpretować tak, że to poród musi wyzwolić zachowanie sprawczyni¹³, a więc stanowić sam w sobie czynnik kryminogenny¹⁴.

W myśl przepisu art. 31 § 1 k.k. nie popełnia przestępstwa, kto, z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych, nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem. Jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary. Stan niepoczytalności można więc zdefiniować jako brak

⁵ M. Gałązka, A. Kalisz, *Prawo karne materialne. Wybrane przepisy części szczegółowej. Tablice poglądowe*, Szczytno 2013, s. 89; L. Gardocki, *Prawo karne*, Warszawa 2011, s. 66; wyrok SA we Wrocławiu z 16 września 2015 r., sygn. akt II AKa 212/15, Lex nr 1843362; J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 1987, s. 92.

⁶ A. Zoll, *Komentarz do art. 149 k.k.*, [w:] W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Część szczególna, Komentarz do art. 117–211a*, Warszawa 2017, s. 305; B. Michalski, *Nowa kodyfikacja karna, Krótkie komentarze. Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu*, Warszawa 2020, s. 157.

⁷ V. Konarska-Wrzošek, *Komentarz do art. 149 k.k.*, [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 919; wyrok SA w Poznaniu z 25 kwietnia 1992 r., sygn. akt II AKr 181/92, OSA 1993, nr 2.

⁸ M. Królikowski, *Komentarz do art. 149 k.k.*, [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki, *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Art. 117–221*, Warszawa 2017, s. 268.

⁹ K. Marzec-Holka, *Dzieciobójstwo, przestępstwo uprzywilejowane czy zbrodnia*, Bydgoszcz 2004, s. 30; K. Wiak, *Komentarz do art. 149 k.k.*, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 868.

¹⁰ V. Konarska-Wrzošek, op. cit., s. 915; B. Michalski, op. cit., s. 158.

¹¹ M. Szerer, *Okres porodu*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1934, nr 4, s. 50; cyt. za: J. Brzezińska, „Okres porodu” i jego konsekwencje temporalne na gruncie art. 149 k.k., „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2009, t. XXV, s. 73–74; I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1976, s. 358; J. Śliwkowski, *Prawo karne*, Warszawa 1979, s. 355; wyrok SN z 15 kwietnia 1957 r., sygn. akt IV K 131/57, OSN 1957, z. 3, poz. 32.

¹² V. Konarska-Wrzošek, op. cit., s. 917; A. Zoll, op. cit., s. 307.

¹³ J. Brzezińska, *O niektórych kontrowersjach wokół znamion przestępstwa dzieciobójstwa*, „Ius Novum” nr 6(2), s. 48; T. Hanausek, *Z problematyki dzieciobójstwa*, „Państwo i Prawo” 1962, nr 4, s. 675.

¹⁴ K. Daszkiewicz, *O dzieciobójstwie (w świetle kodeksu karnego z 6 czerwca 1997 r.)*, „Palestra” 1998, nr 5–6, s. 35–36.

możliwości rozpoznana znaczenia swojego czynu lub pokierowania swoim postępowaniem, zachodzący w chwili czynu i spowodowany upośledzeniem umysłowym, chorobą psychiczną lub innym zakłóceniem czynności psychicznych¹⁵.

W przypadku konieczności wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego sąd (a w postępowaniu przygotowawczym – prokurator) powołuje co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów (art. 202 § 1 k.p.k.). Opinia sądowo-psychiatryczna to jedyny dowód na okoliczność stanu zdrowia psychicznego podejrzanego (oskarżonego); nie można dokonać tego ustalenia w inny sposób¹⁶. Opinia musi zostać wydana przez co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, przy czym możliwe jest powołanie większej liczby lekarzy¹⁷. Na wniosek psychiatrów do udziału w wydaniu opinii powołuje się ponadto biegłego lub biegłych innych specjalności (art. 202 § 2 k.p.k.). W przypadku złożenia wniosku przez dwóch biegłych lekarzy psychiatrów powołanie biegłych innej specjalności jest obligatoryjne, jednocześnie organ procesowy nie może sam przybrać biegłych innej specjalności do opiniowania sądowo-psychiatrycznego bez uprzedniego wniosku biegłych lekarzy psychiatrów¹⁸. Odnosi się to zarówno do biegłego psychologa, jak też do biegłych innych specjalności, np. z zakresu ginekologii czy położnictwa¹⁹.

Prawną podstawą do powołania w procesie biegłego innej specjalności niż biegli lekarze psychiatrzy jest przepis art. 193 § 1 k.p.k. W myśl tego przepisu jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, zasięga się opinii biegłego albo biegłych. W przypadku celowości powołania biegłego jest on powoływany przez prokuratora bądź sąd z urzędu lub na wniosek stron, który poprzez treść postanowienia określa specjalizację biegłego²⁰ i zakres jego zadań²¹.

Kluczowym problemem w głosowanym orzeczeniu było stwierdzenie, kto powinien stwierdzić okoliczność w postaci przebiegu procesu porodu i jego wpływu na rodzącą i czy na okoliczność tę powinni się wypowiedzieć biegli psychiatrzy, czy też biegli innej specjalności.

¹⁵ L. Gardocki, op. cit., s. 136.

¹⁶ Uchwała SN z 10 czerwca 1977 r., sygn. akt VII KZP 17/77, OSNKW 1977, Nr 7–8, poz. 73; wyrok SN z 17 września 2003 r., sygn. akt II KK 109/03, Lex nr 80712; postanowienie SA w Krakowie z 28 grudnia 2005 r., sygn. akt II AKzW 824/05, Lex nr 179446.

¹⁷ M. Kurowski, *Komentarz do art. 202 k.p.k.*, [w:] D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, 2024, Lex, teza 4.

¹⁸ Wyrok SN z 16 marca 2006 r., sygn. akt IV KK 446/05, Lex nr 183073; wyrok SA w Warszawie z 27 listopada 2015 r., sygn. akt II AKa 350/15, Lex nr 2004491; wyrok SA w Gdańsku z 20 maja 2014 r., sygn. akt II AKa 121/14, KZS 2014, Nr 11, poz. 59.

¹⁹ K. Sychta, *Komentarz do art. 202 k.p.k.*, [w:] J. Zagrodnik (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2024, teza 5.

²⁰ A. Bojańczyk, *Czy znowelizowane przepisy procedury karnej pozwalają obrońcy na korzystanie z opinii prywatnych?*, „Palestra” 2015, nr 3–4, s. 201.

²¹ H. Wiśniewska-Śliwińska, J.T. Marcinkowski, *Biegły sądowy – tryb powoływania, wymagania, obowiązki*, „Orzecznictwo Lekarskie” 2011, nr 8(1), s. 34.

Nie ulega wątpliwości, że w zakresie stanu zdrowia psychicznego właściwymi biegłymi pozostają wyłącznie dwaj biegli lekarze psychiatrzy, na których wnioski do opiniowania trzeba przybrać biegłych innych specjalności²². Okolicznością, na którą wypowiadają się biegli psychiatrzy, jest dokonanie analizy stanu psychiki oskarżonego w chwili czynu, a więc nie tylko okoliczność poczytalności, lecz także emocje rządzących osobą badaną, a tym samym, czy działał w warunkach silnego wzburzenia²³.

Poród oddziaływa zarówno na sferę fizyczną kobiety (ból, utrata krwi, skurcze itp.) oraz psychiczną (oszołomienie, strach, lęk)²⁴. W doktrynie za celowe do oceny stanu psychicznego rodzącej wskazuje się przybranie biegłych z zakresu psychiatrii, psychologii, neonatologii, ginekologii, położnictwa i medycyny sądowej²⁵. W przedmiocie ustalenia czasu i przyczyny zgonu dziecka oraz tego, czy urodziło się ono żywe, wypowiada się natomiast biegły z zakresu medycyny sądowej²⁶.

Okoliczność, że dzieciobójstwo jest uprzywilejowanym typem zabójstwa, a w znamionach czynu zabronionego ustawodawca ujął mniejszą winę sprawcy, wskazywałaby na ograniczenia w zakresie powoływania się na niepoczytalność albo poczytalność ograniczoną w przypadku zabójstwa noworodka²⁷. Pozostaje to zagadnieniem kontrowersyjnym, niemniej jednak zarówno orzecznictwo, jak i doktryna stoją na stanowisku, że niepoczytalność a kwalifikacja prawna to dwie odrębne instytucje prawne i jest możliwe popełnienie czynu z art. 149 k.k. w stanie poczytalności ograniczonej bądź wyłączonej²⁸. W takiej sytuacji oprócz „nietypowego” wpływu porodu na matkę, który uzasadnia zakwalifikowanie czynu z art. 149 k.k., ograniczenie bądź wyłączenie

²² L.K. Paprzycki, *Kryteria oceny opinii biegłego psychiatry i psychologa w postępowaniu karnym*, „Palestra” 1999, nr 43(503), s. 10.

²³ Wyrok SA w Katowicach z 28 lutego 2006 r., sygn. akt II AKa 30/06, Lex nr 191759.

²⁴ K.K. Borkowska, P. Borkowski, *Społeczne postrzeganie przestępstwa dzieciobójstwa. Raport z badań*, Białystok 2020, s. 65–85.

²⁵ K. Marzec-Holka, op. cit., s. 35; M. Szwed, L. Wiczorek, *Dzieciobójstwo. Od przepisu prawa do indywidualnego przypadku*, Sosnowiec 2009, s. 50; A. Księżopolska-Breś, *Odpowiedzialność karna za dzieciobójstwo w prawie polskim*, Warszawa 2010, s. 185; A. Gałęska-Śliwka, D. Chwiałkowski, *Przestępstwo dzieciobójstwa na tle przesłanki „wpływ przebiegu porodu”*, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 12, s. 25; B. Michalski, op. cit., s. 163.

²⁶ S. Raszeja, W. Nasilowski, J. Markiewicz, *Medycyna sądowa. Podręcznik dla studentów*, Warszawa 1990, s. 149.

²⁷ K. Adaszak, *O dzieciobójstwie i jego relacji do zagadnień niepoczytalności i poczytalności zmniejszonej w polskim prawie karnym*, „Acta Applicatae Scientiis” 2013, nr 9, s. 17.

²⁸ J. Brzezińska, *O niektórych kontrowersjach...*, s. 45–46; M. Cieślak, K. Spett, A. Szymusik, W. Wolter, *Psychiatria w procesie karnym*, Warszawa 1991, s. 274; A. Golonka, *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 24.7.2013, II AKa 119/2013*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 7–8, s. 280; V. Konarska-Wrzošek, op. cit., s. 918; wyroki SN: z 11 września 1957 r., sygn. akt II K 783/56, OSNPG 1958, Nr 1, poz. 2; z 15 kwietnia 1957 r., sygn. akt IV K 131/57, OSN 1957, z. 3, poz. 32; z 21 grudnia 1959 r., sygn. akt II K 891/59, OSNPG 1960, z. 1, poz. 2; z 9 marca 1979, sygn. akt III KR 38/79, Lex nr 21803. Zdanie odmienne: A. Zoll, op. cit., s. 310.

poczytalności niezależnie od owego wpływu porodu powoduje czynnik w postaci choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych (art. 31 § 1 k.k.)²⁹.

Mając na uwadze powyższe rozważania, należy dojść do konkluzji, że stanowisko Sądu Najwyższego było słuszne. W sprawie powołano dwóch biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa, którzy wydali opinię sądowo-psychiatryczno-psychologiczną. W opinii tej nie zawarli wniosków co do przebiegu procesu porodu, a przesłuchani na rozprawie wskazali na to, że nie czuli się uprawnieni do oceniania przebiegu porodu opiniowanej od strony położniczej, a w tej kwestii powinien się wypowiedzieć inny biegły. Sam przebieg porodu i jego odzwierciedlenie w psychice jest zaś bez wątpienia okolicznością, której stwierdzenie wymaga wiadomości specjalnych. Z racji tego należało oświadczenie biegłych lekarzy psychiatrów potraktować jako wniosek o powołanie biegłego w trybie art. 202 § 2 k.p.k. do udziału w wydaniu opinii biegłych innych specjalności, ewentualnie wywołać opinię biegłych z zakresu innych specjalności w trybie art. 193 § 1 k.p.k., a następnie udostępnić wywołaną ekspertyzę bądź ekspertyzy biegłych psychiatrom w celu wydania opinii uzupełniającej. Na marginesie należy też dodać, że biegli z zakresu innych specjalności niż biegli lekarze psychiatrzy nie powinni wypowiadać się co do poczytalności oskarżonej w chwili porodu. Tym samym jeżeli biegli psychiatrzy wydadzą opinię sądowo-psychiatryczną zawierającą wnioski co do poczytalności oraz konkluzję w zakresie odbicia przebiegu porodu w psychice kobiety i nie wniosą (także w sposób dorozumiany) o powołanie biegłych innej specjalności, możliwe i zasadne jest wydanie wyroku w oparciu o samą opinię sądowo-psychiatryczną³⁰.

Wykaz literatury

- Adaszak K., *O dzieciobójstwie i jego relacji do zagadnień niepoczytalności i poczytalności zmniejszonej w polskim prawie karnym*, „Acta Applicatae Scientiis” 2013, nr 9.
- Andrejew I., *Polskie prawo karne w zarysie*, PWN, Warszawa 1976.
- Bafia J., Mioduski K., Siewierski M., *Kodeks karny. Komentarz*, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1987.
- Bojańczyk A., *Czy znowelizowane przepisy procedury karnej pozwalają obrońcy na korzystanie z opinii prywatnych?*, „Palestra” 2015, nr 3–4.
- Borkowska K.K., *Przestępstwo dzieciobójstwa w ujęciu komparatystycznym*, C.H. Beck, Warszawa 2020.

²⁹ K.K. Borkowska, *Przestępstwo dzieciobójstwa w ujęciu komparatystycznym*, Warszawa 2020, s. 260–265.

³⁰ Przykładowo: wyrok SA w Warszawie z 22 czerwca 2020 r., sygn. akt II AKa 207/19, Lex nr 3046984.

- Borkowska K.K., Borkowski P., *Społeczne postrzeganie przestępstwa dzieciobójstwa. Raport z badań*, Temida 2, Białystok 2020.
- Brzezińska J., „Okres porodu” i jego konsekwencje temporalne na gruncie art. 149 k.k., „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2009, t. XXV.
- Brzezińska J., *O niektórych kontrowersjach wokół znamion przestępstwa dzieciobójstwa*, „Ius Novum” nr 6 (2).
- Cieślak M., Spett K., Szymusik A., Wolter W., *Psychiatria w procesie karnym*, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1991.
- Daszkiewicz K., *O dzieciobójstwie (w świetle kodeksu karnego z 6 czerwca 1997 r.)*, „Palestra” 1998, nr 5–6.
- Gałązka M., Kalisz A., *Prawo karne materialne. Wybrane przepisy części szczególowej. Tablice poglądowe*, Wyd. WSPol, Szczytno 2013.
- Gałęska-Sliwka A., Chwiałkowski D., *Przestępstwo dzieciobójstwa na tle przestanki „wpływ przebiegu porodu”*, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 12.
- Gardocki L., *Prawo karne*, C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Golonka A., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 24.7.2013, II AKa 119/2013*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 7–8.
- Grześkowiak A., Wiak K., *Kodeks karny. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Hanausek T., *Z problematyki dzieciobójstwa*, „Państwo i Prawo” 1962, nr 4.
- Konarska-Wrzosek V., *Komentarz do art. 149 k.k.*, [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2017.
- Królikowski M., *Komentarz do art. 149 k.k.*, [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki, *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Art. 117–221*, C.H. Beck, Warszawa 2017.
- Księżopolska-Breś A., *Odpowiedzialność karna za dzieciobójstwo w prawie polskim*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
- Kurowski M., *Komentarz do art. 202 k.p.k.*, [w:] D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, 2024, Lex.
- Marzec-Holka K., *Dzieciobójstwo, przestępstwo uprzywilejowane czy zbrodnia*, Wyd. Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2004.
- Michalski B., *Nowa kodyfikacja karna, Krótkie komentarze. Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu*, Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa 2020.
- Paprzycki L.K., *Kryteria oceny opinii biegłego psychiatry i psychologa w postępowaniu karnym*, „Palestra” 1999, nr 43(11).
- Raszeja S., Nasiłowski W., Markiewicz J., *Medycyna sądowa. Podręcznik dla studentów*, PZWŁ, Warszawa 1990.
- Stefański R.A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2017.
- Sychta K., *Komentarz do art. 202 k.p.k.*, [w:] J. Zagrodnik (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024.
- Szerer M., *Okres porodu*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1934, nr 4.
- Szwed M., Wieczorek L., *Dzieciobójstwo. Od przepisu prawa do indywidualnego przypadku*, Wyższa Szkoła Humanitas, Sosnowiec 2009.
- Śliwkowski J., *Prawo karne*, PWN, Warszawa 1979.
- Świecki D. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, 2024, Lex.
- Wiak K., *Komentarz do art. 149 k.k.*, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak, *Kodeks karny. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Wiśniewska-Śliwińska H., Marcinkowski J.T., *Biegły sądowy – tryb powoływania, wymagania, obowiązki*, „Orzecznictwo Lekarskie” 2011, nr 8(1).

Wróbel W., Zoll A., *Kodeks karny. Część szczególna, Komentarz do art. 117–211a*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.

Zoll A., *Komentarz do art. 149 k.k.*, [w:] W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 117–211a*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.

Summary

An approving gloss on the decision of the Supreme Court of 3 October 2019, case No. III KK 167/18

Keywords: criminal law, Polish criminal law, neonaticide, infanticide, homicide.

The subject of this paper is the gloss to the decision of the Supreme Court of 3 October 2019 issued in the case No. III KK 167/18 concerning the crime of infanticide. The gloss is approving. The article aimed to describe which experts should be called in a case of the murder of a newborn to assess the impact of the delivery process on the mother. The most important conclusion from the research is that for the evaluation of the sanity of the perpetrator of infanticide, two expert psychiatrists. If their opinion does not contain a conclusion on the impact of childbirth on the woman's psyche, it is necessary to call experts from other specialities, for example, from the field of gynaecology and obstetrics. The author also concludes that, depending on the factual circumstances of the case, it is possible to obtain in an infanticide trial only an opinion of two expert psychiatrists.